

Gemeente Amsterdam

Nut en noodzaak buurtkranten

Onderzoek, Informatie en Statistiek

In opdracht van: Stadsdeel Oost

Projectnummer: 19206

Beek, Eliza van der

Bezoekadres: Oudezijds Voorburgwal 300

Telefoon 020 251

Postbus 658, 1000 AR Amsterdam

www.ois.amsterdam.nl

e.beek@amsterdam.nl

Amsterdam, juli 2019

Foto voorzijde: Heesterveld, fotograaf Alphons Nieuwenhuis (2014)

Inhoud

Inleiding	4
1 Lezers van de buurtkrant	5
1.1 Twee op de tien Amsterdammers lezen buurtkranten	5
1.2 Verschuiving van krant naar online	8
1.3 Ondanks behoefte aan krant wordt deze vaak niet gelezen	8
2 Criteria subsidie buurtkranten	9
2.1 Buurtkrantlezers zijn meer betrokken met de buurt	9
2.2 Buurtkrantlezers zijn niet in hogere mate samenredzaam	9
2.3 Buurtkrantlezers voelen zich minder in de steek gelaten	10
Conclusies	12

Inleiding

In alle stadsdelen in Amsterdam worden buurtkranten verspreid. Sommige buurtkranten krijgen daarvoor subsidie vanuit hun stadsdeel. Deze subsidie komt uit het budget voor de basisvoorzieningen. Vanaf 2020 gaat het nieuwe sociale kader van kracht binnen de basisvoorzieningen wat betekent dat subsidies worden getoetst aan de volgende criteria:

- Verbondenheid en betrokkenheid: bevorderen van het gevoel van verbondenheid met de medemensen of de gemeenschap waartoe men behoort;
- Samenredzaamheid: iedereen kan meedoen door elkaar te steunen en verantwoordelijkheid te nemen;
- Zelfredzaamheid en ontplooiing: het vergroten van het vermogen om zelfstandig je leven te leiden, je te kunnen ontwikkelen en je problemen op te lossen.

Bij verschillende stadsdelen speelt de vraag of de buurtkranten nog langer vanuit de basisvoorzieningen gefinancierd moeten worden. Deze vraag leeft met name bij stadsdeel Oost, maar ook bij stadsdelen Centrum, Zuidoost en Noord. Deze stadsdelen willen daarom graag weten wie de buurtkrant leest en waarom; voelen mensen zich meer verbonden door het lezen van de buurtkrant en wat zouden ze missen als de buurtkrant niet meer zou bestaan?

Om deze vragen te beantwoorden, zijn op basis van bestaande gegevens uit de Burgermonitor 2017 analyses uitgevoerd. Eerdere onderzoeken van OIS over buurtkranten zijn meer dan vijf jaar geleden uitgevoerd, waardoor de resultaten (mede door de digitalisering) niet meer relevant waren voor dit onderzoek.

Daar waar mogelijk zijn de resultaten uitgesplitst voor de stadsdelen Oost, Centrum, Zuidoost en Noord.

1 Lezers van de buurtkrant

Om te bepalen of buurtkranten nog in aanmerking komen voor een subsidie vanuit de basisvoorzieningen, worden gegevens gebruikt uit de Amsterdamse Burgermonitor 2017. Sinds 1999 biedt deze stadsbrede monitor een overzicht van het gedrag en de opvattingen van Amsterdammers op het gebied van lokale politiek, samen leven in de stad en de consumptie van media en informatie. In 2017 hebben in totaal 2.378 Amsterdammers meegedaan aan het onderzoek. In dit hoofdstuk wordt gekeken naar wie buurtkranten lezen. Daarnaast wordt aandacht besteed aan dagbladen en huis-aan-huisbladen, online media en de voorkeur van Amsterdammers als het gaat om verschillende informatiebronnen met informatie over de stad of het stadsdeel.

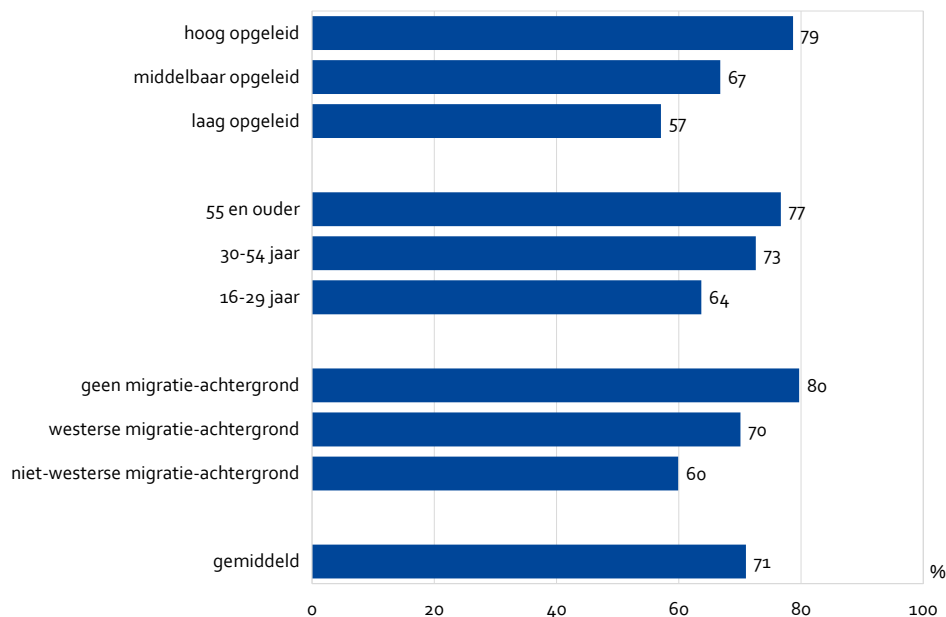
1.1 Twee op de tien Amsterdammers lezen buurtkranten

Uit de burgermonitor komt naar voren dat steeds minder Amsterdammers kranten lezen.

Dagbladen

Van de respondenten leest 71% wel eens een dagblad (zie Figuur 1.1). Dit is minder dan in 2015 (77%). Een derde van de dagbladlezers leest uitsluitend papieren kranten, een derde alleen online, een derde leest zowel papier als online.

Hoogopgeleiden lezen vaker een dagblad dan laagopgeleide Amsterdammers. Daarnaast lezen Amsterdammers zonder migratieachtergrond vaker een dagblad dan Amsterdammers met een migratieachtergrond. Ook leeftijd speelt een rol in hoe vaak Amsterdammers dagbladen lezen. Namelijk, hoe hoger de leeftijdscategorie, hoe groter het aandeel dagbladlezers. Dagbladlezers in de leeftijd 16-29 volgen gemiddeld wel meer *verschillende* dagbladen dan oudere dagbladlezers, mogelijk omdat jongere lezers ook vaker via internet lezen.

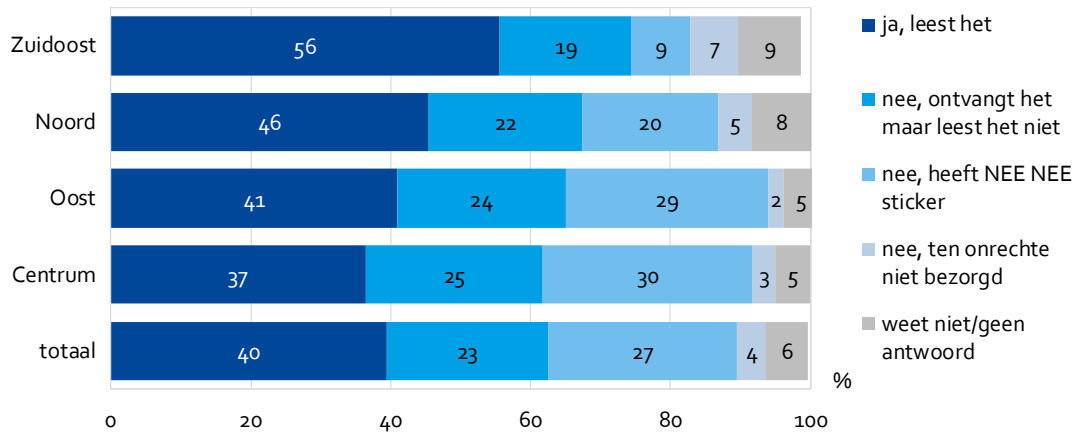
Figuur 1 Achtergrondkenmerken dagbladlezers, 2017 (procenten)

Huis-aan-huisbladen

Wanneer er gekeken wordt naar huis-aan-huisbladen valt te zien dat veertig procent van de Amsterdammers wel eens een huis-aan-huisblad leest (zie Figuur 1.2). In 2015 was dit nog 45% en in 2007 57%. Het stadsdeel met het grootste aandeel huis-aan-huisbladlezers is Zuidoost (56%). Huis-aan-huisbladen zijn het minst populair in Centrum, hier leest 37% van de bewoners wel eens een huis-aan-huisblad. Bijna aan kwart (23%) van de respondenten ontvangt wel een huis-aan-huisblad maar leest het niet; 26% heeft een nee-nee sticker. In Centrum is het aandeel met een nee-nee sticker het hoogst (30%). Dit aantal ligt in Zuidoost met slechts 9% een stuk lager.

Huis-aan-huisbladen bedienen vooral oudere lezers: 64% van de 55-plussers leest wel eens een huis-aan-huisblad tegenover 16% van de 16 tot 29 jarigen. Ook zijn er verschillen tussen de opleidingsniveaus. Zo leest meer dan de helft (57%) van de laagopgeleide Amsterdammers een huis-aan-huisblad; onder hoogopgeleiden is dit 31%.

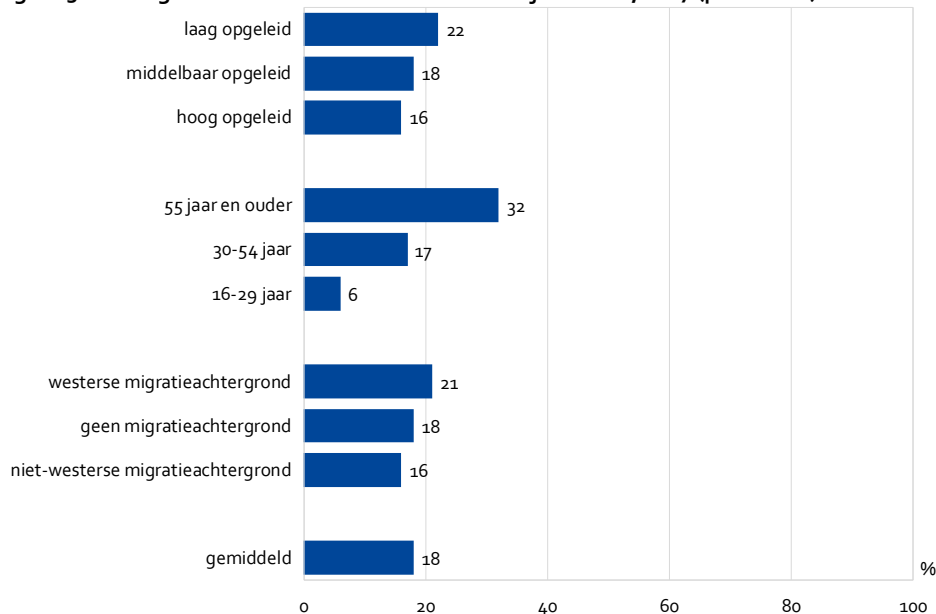
Figuur 2 Huis-aan-huisbladen, 2017 (procenten)

Buurt- en wijkkranten

Van alle Amsterdammers leest 18% wel eens buurt- en wijkkranten (zie Figuur 1.3). Van de stadsdelen Centrum, Oost, Noord en Zuidoost is het aandeel buurt- en wijkkrantlezers het laagst in Zuidoost (18%) en het hoogst in Centrum (24%). In tegenstelling tot dagbladen, worden buurt- en wijkkranten het meest gelezen door laagopgeleiden (22%) en het minst door hoogopgeleiden (16%). Echter, de verschillen zijn maar klein. Het aandeel Amsterdammers dat wel eens een buurt- en wijkkrant leest, verschilt sterk per leeftijdscategorie. Zo geeft bijna een derde (32%) van de 55-plussers aan wel eens een buurt- en wijkkrant te lezen; van de 16-29 jarigen is dit slechts 6%. Het aandeel Amsterdammers met een westerse - of niet-westerse migratieachtergrond en Amsterdammers zonder migratieachtergrond dat buurt- en wijkkranten leest verschilt nauwelijks van elkaar .

Figuur 3 Achtergrondkenmerken lezers buurt- en wijkkranten, 2017 (procenten)

1.2 Verschuiving van krant naar online

Het internet wordt een steeds belangrijkere bron van nieuws. In 2015 bekeek 65% van de Amsterdammers wel eens een nieuwssite of app, in 2017 is dit 86%. Bijna alle respondenten van 16-29 jaar bekijken wel eens een nieuwssite of app (92%) maar ook onder 55-plussers is dit aandeel ruim drie kwart (76%). Vooral hoogopgeleiden volgen het nieuws vaak online; 92% bekijkt wel eens een nieuwssite of app. Onder laag opgeleide respondenten bekijkt 69% wel eens een nieuwssite of -app.

Daarnaast komt uit de Burgermonitor naar voren dat ruim een derde van de Amsterdammers sociale media gebruikt om op de hoogte te blijven van het nieuws. Zij doen dit vooral via Facebook (23% van alle respondenten), YouTube (12%) en Twitter (9%). Zestien procent van de respondenten gebruikt sociale media onder andere om op te hoogte te blijven van zaken in de stad of hun stadsdeel. Ook dit gebeurt vooral via Facebook.

1.3 Ondanks behoefte aan krant wordt deze vaak niet gelezen

Binnen de stadsdelen in Amsterdam worden verschillende buurt- en wijkkranten verspreid met lokaal nieuws over de buurt en de stad. In de Burgermonitor is aan respondenten gevraagd hoe zij het liefst geïnformeerd zouden willen worden over zaken in de stad. Een derde van de respondenten geeft de voorkeur aan huis-aan-huisbladen (waaronder de helft van de respondenten van 55 jaar en ouder); dit aandeel is stabiel ten opzichte van voorgaande jaren. Opvallend is wel dat 13% van de respondenten die aangeven graag via huis-aan-huisbladen geïnformeerd te worden bij een latere vraag antwoorden dat zij huis-aan-huisbladen wel ontvangen maar deze niet lezen. Nog eens 12% van hen geeft aan een nee-nee sticker te hebben.

De meerderheid van de respondenten (51%) geeft de voorkeur aan bewonersbrieven om geïnformeerd te worden over zaken in de stad. Amsterdammers tussen de 16 en 29 jaar kiezen minder vaak voor bewonersbrieven dan 55-plussers (45% versus 56%), maar het is in alle leeftijdscategorieën de meest genoemde optie.

Verder valt op dat de voorkeur voor digitale informatiebronnen sterk is toegenomen. Zo wordt 30% van de Amsterdammers het liefst geïnformeerd via de website www.amsterdam.nl (2015: 20%), en 23% via sociale media (2015: 12%). Deze voorkeur strookt echter nog niet met het huidige gebruik. Zoals genoemd geeft op dit moment slechts 16% van de respondenten aan dat zij sociale media gebruiken om op de hoogte te blijven van zaken in hun stad. Jongere respondenten geven vaker de voorkeur aan digitale informatiebronnen dan oudere Amsterdammers. Dit geldt het sterkst voor sociale media: van de 16-29 jarigen wil 39% graag via deze weg geïnformeerd worden; onder 55-plussers is dit slechts 9%.

2 Criteria subsidie buurtkranten

In dit hoofdstuk worden de criteria besproken waaraan de subsidies vanuit de basisvoorzieningen worden getoetst.

2.1 Buurtkrantlezers zijn meer betrokken met de buurt

Buurtkrantlezers zijn redelijk verbonden tot verbonden met hun buurt

Om te bepalen of buurtkranten nog in aanmerking komen voor een subsidie vanuit de basisvoorzieningen, willen de stadsdelen weten of buurtkranten de verbondenheid en betrokkenheid in de buurt bevorderen. Uit de Burgermonitor 2017 komt naar voren dat er een samenhang is tussen het lezen van buurt- en wijkkranten en een gevoel van verbondenheid met de buurt. Amsterdammers die aangeven buurt- en wijkkranten te lezen, rapporteren een iets hogere mate van verbondenheid met de buurt. Zo geven Amsterdammers die buurt- en wijkkranten lezen, op een schaal van 1 (helemaal niet verbonden) tot 7 (sterk verbonden) gemiddeld een 5,5 (redelijk verbonden tot verbonden) als het gaat om de mate van verbondenheid met de buurt; Amsterdammers die geen buurt- en wijkkranten lezen een 5,2 (redelijk verbonden). Echter, ondanks de samenhang tussen het lezen van buurt- en wijkkranten en het gevoel van verbondenheid met de buurt, kan niet gezegd worden dat buurt- en wijkkranten zorgen voor meer verbondenheid in de buurt. Het kan namelijk ook zo zijn dat bewoners die zich meer verbonden voelen met een buurt, meer geneigd zijn een buurt- en wijkkrant te lezen. Er is geen samenhang tussen het lezen van buurt- en wijkkranten en de verbondenheid met het stadsdeel of met Amsterdam als geheel.

2.2 Buurtkrantlezers zijn niet in hogere mate samenredzaam

Ook willen de stadsdelen weten of buurtkranten de samenredzaamheid in de buurt bevorderen. Samenredzaamheid heeft als uitgangspunt het gezamenlijk bereiken van gedeelde doelen. Het idee achter samenredzaamheid is dat men samen, door zich te verenigen en de krachten te bundelen, verder komt en dat iedereen mee kan doen in de maatschappij doordat mensen elkaar steunen en samen verantwoordelijkheid nemen voor gezamenlijke doelen. Hierbij valt te denken aan burgerinitiatieven of lokale actiegroepen.

Uit de burgermonitor komt naar voren dat het aandeel Amsterdammers dat deelneemt aan burgerinitiatieven op wijkniveau om zelf problemen op te lossen niet hoger is onder Amsterdammers die buurt- of wijkkranten lezen dan onder Amsterdammers die ze niet lezen. Ook het aantal Amsterdammers dat actief is in een lokale actiegroep verschilt niet significant tussen Amsterdammers die wel of geen buurt- of wijkkranten leest. Tot slot verschilt het aandeel Amsterdammers dat naar inspraakavonden van de stad of hun stadsdeel, of naar gemeenteraads- of bestuurscommissievergaderingen gaat niet significant tussen Amsterdammers die wel of geen buurt- of wijkkranten lezen.

2.3 Buurtkrantlezers voelen zich minder in de steek gelaten

Naast samenredzaamheid zijn zelfredzaamheid en ontplooiing belangrijke criteria waaraan de subsidies vanuit de basisvoorzieningen worden getoetst. Daarom willen de stadsdelen weten in hoeverre buurt- en wijkkranten een positieve invloed uitoefenen op de zelfredzaamheid en ontplooiing van lezers. Zij zijn, in andere woorden, benieuwd of buurt- en wijkkranten het vermogen van lezers vergroten om zelfstandig hun leven te leiden, zich te ontwikkelen en hun problemen op te lossen. De zelfredzaamheid wordt getoetst op de leefgebieden inkomen, werk, opleiding en een aantal sociale aspecten. Omdat op basis van surveydata geen uitspraken gedaan kunnen worden over het effect van het lezen van buurtkranten, maar alleen de samenhang tussen het lezen van buurtkranten en verschillende achtergrondkenmerken besproken kan worden, zal een vergelijking gemaakt worden tussen lezers van buurt- en wijkkranten en Amsterdammers die ze niet lezen op basis van inkomen, werk, opleiding en een aantal sociale aspecten.

Allereerst wordt gekeken of Amsterdammers die buurt- en wijkkranten lezen en Amsterdammers die ze niet lezen van elkaar verschillen in het aandeel dat wel of niet economisch zelfstandig is. Iemand is economisch zelfstandig als hij of zij genoeg geld verdient om voor zichzelf te kunnen zorgen en dus financieel onafhankelijk is van een partner, familie of de overheid. Wettelijk is bepaald dat dit het geval is als de inkomsten uit betaald werk of een eigen onderneming meer dan 70 procent van het nettominimumloon bedragen. Dit is gelijk aan het bijstandsniveau van een alleenstaande (in 2019: 934 euro netto per maand). Uit de Burgermonitor komt naar voren dat lezers van buurt- en wijkkranten niet of nauwelijks verschillen in het aandeel dat economisch zelfstandig is ten opzichte van Amsterdammers die geen buurt- en wijkkranten lezen.

Daarnaast komt uit de Burgermonitor naar voren dat Amsterdammers die buurt- en wijkkranten lezen even vaak werk (voltijd of deeltijd) hebben als Amsterdammers die ze niet lezen en ook het gemiddelde inkomen verschilt weinig tussen Amsterdammers die wel of geen buurt- en wijkkranten lezen. Wel hebben Amsterdammers die buurt- en wijkkranten lezen minder vaak een uitkering (6%; werkloosheids- arbeidsongeschiktheids- of bijstandsuitkering) dan Amsterdammers die geen buurt- en wijkkranten lezen (12%), maar het verschil in uitkering tussen de groepen die wel of niet buurtkranten lezen verdwijnt wanneer er gecontroleerd wordt voor pensioen. Dit komt doordat buurt- en wijkkranten vaker worden gelezen door Amsterdammers die reeds de AOW-leeftijd hebben bereikt. De meeste uitkeringen stoppen als deze leeftijd is bereikt, omdat men vanaf die dag recht heeft op AOW-pensioen.

Volgens de zelfredzaamheidsmatrix van de GGD Amsterdam¹ speelt ook opleiding een belangrijke rol bij zelfredzaamheid. Daarom wordt gekeken of Amsterdammers die buurt- en wijkkranten lezen en Amsterdammers die ze niet lezen van elkaar verschillen in het aandeel dat geen opleiding heeft voltooid of alleen basisschool of speciaal onderwijs heeft gevolgd. Naast dat onder buurt- en wijkkrantlezers het gemiddelde opleidingsniveau van lezers hoger is dan onder Amsterdammers die geen buurt- en wijkkranten lezen, is ook het aandeel Amsterdammers dat geen opleiding heeft voltooid of alleen basisschool of speciaal onderwijs heeft gevolgd onder lezers iets lager (6%) dan onder Amsterdammers die geen buurt- en wijkkranten lezen (10%).

¹ <https://www.zelfredzaamheidsmatrix.nl/wp-content/uploads/ZRM-2017-met-ZRM-supplement-Ouderschap-2017.pdf>

Tot slot wordt voor Amsterdammers die buurt- en wijkkranten lezen en Amsterdammers die ze niet lezen gefocust op hun sociale netwerk, omdat volgens de zelfredzaamheidsmatrix van de GGD Amsterdam een actief sociaal netwerk leidt tot meer zelfredzaamheid. Voor beide groepen is onderzocht in welke mate zij het gevoel hebben dat er mensen zijn met wie ze echt kunnen praten, in hoeverre zij het gevoel hebben in de steek gelaten te zijn en in welke mate zij het gevoel hebben dat er mensen zijn die belangstelling voor hen hebben. Amsterdammers die buurt- en wijkkranten lezen verschillen niet van Amsterdammers die ze niet lezen in de mate waarin zij het gevoel hebben dat er mensen zijn met wie ze echt kunnen praten. Daarentegen hebben lezers van buurt- en wijkkranten minder het gevoel in de steek gelaten te zijn en hebben ze in mindere mate het gevoel dat er niemand is die speciaal belangstelling voor ze heeft. Echter, de groepen verschillen hierin maar weinig van elkaar.

Conclusies

Bij verschillende stadsdelen speelt de vraag of de buurtkranten nog langer vanuit de basisvoorzieningen gefinancierd moeten worden. Deze stadsdelen willen daarom graag weten wie de buurtkrant leest en waarom; of mensen zich meer verbonden voelen door het lezen van de buurtkrant en wat ze zouden missen als de buurtkrant niet meer zou bestaan.

Uit de Burgermonitor van OIS uit 2017 komt naar voren dat steeds minder Amsterdammers kranten lezen. Dit geldt zowel voor dagbladen als huis-aan-huisbladen. Specifiek voor buurtkranten geldt dat 18% van alle Amsterdammers wel eens buurt- en wijkkranten leest. Van de stadsdelen Centrum, Oost, Noord en Zuidoost is het aandeel buurt- en wijkkrantlezers het laagst in Zuidoost (18%) en het hoogst in Centrum (24%). In tegenstelling tot dagbladen is onder laagopgeleiden het aandeel buurt- en wijkkrantlezers het hoogst (22%) en onder hoogopgeleiden het laagst (16%). Echter, de verschillen zijn maar klein. Het aandeel Amsterdammers dat wel eens een buurt- en wijkkrant leest, verschilt sterk per leeftijdscategorie. Zo geeft bijna een derde (32%) van de 55-plussers aan wel eens een buurt- en wijkkrant te lezen; van de 16-29 jarigen is dit slechts 6%.

Verder valt op dat nieuwssites en -apps een steeds belangrijkere bron van nieuws worden. Bijna alle respondenten van 16-29 jaar bekijken wel eens een nieuwssite of app (92%) maar ook onder 55-plussers is dit aandeel ruim drie kwart (76%). Vooral hoogopgeleiden volgen het nieuws vaak online; 92% bekijkt wel eens een nieuwssite of app. Onder laag opgeleide respondenten bekijkt 69% wel eens een nieuwssite of -app. Daarnaast komt uit de Burgermonitor naar voren dat ruim een derde van de Amsterdammers sociale media gebruikt om op de hoogte te blijven van nieuws in het algemeen en 16% gebruikt het om op de hoogte te blijven van zaken in de stad of hun stadsdeel.

Een derde van de respondenten geeft aan dat zij het liefst geïnformeerd zouden willen worden over zaken in de stad via huis-aan-huisbladen (waaronder de helft van de respondenten van 55 jaar en ouder). Opvallend is wel dat 13% van de respondenten die aangeven graag via huis-aan-huisbladen geïnformeerd te worden tegelijkertijd aangeven dat zij huis-aan-huisbladen wel ontvangen maar deze niet lezen. Nog eens 12% van hen geeft aan een nee-nee sticker te hebben. Een veel groter aandeel van de Amsterdammers geeft de voorkeur aan bewonersbrieven om geïnformeerd te worden over zaken in de stad (51%). Verder valt op dat de voorkeur voor digitale informatiebronnen sterk is toegenomen. Zo wordt 30% van de Amsterdammers het liefst geïnformeerd via de website www.amsterdam.nl en 23% via sociale media, hoewel op dit moment nog slechts 16% van de respondenten aangeeft dat zij sociale media gebruiken om op de hoogte te blijven van zaken in hun stad. Jongere respondenten geven vaker de voorkeur aan digitale informatiebronnen dan oudere Amsterdammers.

Om te bepalen of buurtkranten nog in aanmerking komen voor een subsidie vanuit de basisvoorzieningen, willen de stadsdelen weten of buurtkranten de verbondenheid en betrokkenheid in de buurt bevorderen en de samenredzaamheid en zelfredzaamheid verhogen.

Als kanttekening moet genoemd worden dat op basis van surveydata geen uitspraken gedaan kunnen worden over het effect van het lezen van buurtkranten; wel is gekeken in hoeverre lezers van buurt- en wijkkranten en Amsterdammers die ze niet lezen van elkaar verschillen op basis van een aantal kenmerken die samenhangen met verbondenheid, samenredzaamheid en zelfredzaamheid. Zo komt uit de Buurtmonitor 2017 naar voren dat Amsterdammers die buurt- en wijkkranten lezen iets meer verbonden zijn met de buurt dan Amsterdammers die geen buurt- of wijkkranten lezen. Echter, dit hoeft niet te betekenen dat buurt- en wijkkranten zorgen voor meer verbondenheid met de buurt. Het kan namelijk ook zo zijn dat bewoners die zich meer verbonden voelen met een buurt, meer geneigd zijn een buurt- en wijkkrant te lezen.

Verder blijkt uit de Burgermonitor dat lezers van buurt- en wijkkranten en Amsterdammers die ze niet lezen niet van elkaar verschillen op basis van samenredzaamheidskenmerken (deelname aan burgerinitiatieven op wijkniveau om zelf problemen op te lossen, actief in een lokale actiegroep en de komst naar inspraakavonden).

Tot slot is de zelfredzaamheid getoetst op de leefgebieden inkomen, werk, opleiding en een aantal sociale aspecten. Hieruit komt naar voren dat het aandeel Amsterdammers dat geen opleiding heeft voltooid of alleen basisschool of speciaal onderwijs heeft gevolgd onder lezers iets lager is (6%) dan onder Amsterdammers die geen buurt- en wijkkranten lezen (10%). Daarnaast hebben lezers van buurt- en wijkkranten minder het gevoel in de steek gelaten te zijn en hebben ze in mindere mate het gevoel dat er niemand is die speciaal belangstelling voor ze heeft. Echter, de groepen verschillen hierin maar weinig van elkaar.

Gemeente Amsterdam

Onderzoek, Informatie en Statistiek

Bezoekadres:
Oudezijds Voorburgwal 300
1012 GL Amsterdam

Postbus 658
1000 AR Amsterdam

www.ois.amsterdam.nl